

دانش‌نامه‌ای در حال تولد

رحمت ا... رجایی*

گردآوری، تدوین و انتشار دانش‌نامه (دایره‌المعارف Encyclopedia) امری مرسوم و رایج در جهان امروز است. در واقع اتخاذ این روش در جمع‌آوری و ارائه اطلاعات، حاصل تجربه و دانش بشر در گسترش علم و معرفت است، بر همین اساس تاکنون دانش‌نامه‌های متعددی جمع‌آوری و منتشر شده که همواره مورد رجوع علاقمندان هستند. گردآوری دایره‌المعارف‌ها نه فقط در موضوع خاص بلکه پیرامون مناطق و مکان‌ها هم معنی پیدا می‌کند، چنانچه امروزه کشورها و نواحی داخلی آن‌ها دارای دانش‌نامه‌های مخصوص خود هستند.

اندیشه و فکر گردآوری و انتشار دانش‌نامه‌ی سرزمین گرگان (استان گلستان) در سال ۱۳۸۴ جنبه عینیت پیدا کرد. در این سال «مرکز دانش‌نامه گلستان» با هدف تحقق بخشیدن به بخشی از اهداف موسسه در توجه و معرفی تاریخ و فرهنگ سرزمین گرگان (استان گلستان) شکل گرفت. اساساً منطقه‌ای که امروز «استان گلستان» نامیده می‌شود دارای پیشینه غنی است. تاریخ این سرزمین را باید در نام‌هایی چون: هیرکان، جرجان، تمیشه، آبسکون و استرآباد جستجو کرد. صدها چهره فرهیخته و اندیشمند با پسوندهای «جرجانی» و «استرآبادی» ریشه در این آب و خاک دارند. صدها اثر تاریخی در گرگان زمین است که منحصر به فرد می‌باشند چنانکه یکی از آن‌ها به نام «گنبد قابوس» در فهرست آثار جهانی یونسکو به ثبت رسیده است که در کنار بقایای تاریخی «شهر جرجان» و کتاب «قابوس‌نامه» نماد عصر طلایی سرزمین گرگان در عصر آل‌زیار

* مدیر مرکز
دانش‌نامه گلستان

است. هنوز کاوش باستان‌شناسان در دیوار تاریخی بزرگ گرگان به پایان نرسیده است و رازهای آن همچنان بر ما مجهول است! علاوه بر این سرزمین گرگان به لحاظ جغرافیایی، اقتصادی، زندگی طبیعی و جانوری و محیط زیست منحصر به فرد است.

«مرکز دانش‌نامه گلستان» با هدف توجه و معرفی تاریخ، فرهنگ، جغرافیا، باستان‌شناسی، مشاهیر و ... این دیار تأسیس گردید. این مرکز در سال‌های اولیه کوشید زیرساخت‌های لازم برای کار را با توجه به کمبودهای علمی موجود مرتفع نماید. جمع‌آوری مدخل‌ها، تشکیل کارگاه‌های متعدد دانش‌نامه نویسی با حضور صاحب‌نظران، برگزاری نشست‌های علمی با حضور شخصیت‌های علمی و فرهنگی کشور، تشکیل کتابخانه تخصصی استان‌شناسی با صدها جلد کتاب، برقراری ارتباط با نهادهای علمی کشور، کمک به تشکیل و راه‌اندازی مرکز اسناد و مرکز تاریخ‌شفاهی مؤسسه فرهنگی میرداماد همه زمینه را برای کار فراهم کرد. مرکز دانش‌نامه گلستان سعی نمود با حمایت از رساله‌های مقطع کارشناسی ارشد و دکترا و ارائه مشاوره به آن‌ها بیش از پیش زمینه را برای پژوهش علمی پیرامون سرزمین گرگان فراهم نماید. این تلاش‌ها سبب گردید تا مرکز دانش‌نامه گلستان بتواند صدها مقاله با موضوع‌های مرتبط با دانش‌نامه استان گلستان از سراسر ایران گردآوری نماید.

دانش‌نامه گلستان به لحاظ جغرافیایی فقط مرتبط با سرزمین گرگان (استان گلستان) است و دیگر نواحی را در برنمی‌گیرد. این دانش‌نامه فقط به تاریخ، باستان‌شناسی و مشاهیر گرگان زمین نمی‌پردازد بلکه به جغرافیا و علوم طبیعی، آداب و رسوم و ... هم توجه ویژه دارد چنانچه «آب» یکی از بخش‌های مهم این دانش‌نامه است. در واقع یکی از ویژگی‌های دانش‌نامه گلستان جامعیت آن است. اگرچه هنوز بسیاری از مدخل‌ها به نگارش در نیامده است و جای آن‌ها واقعاً خالیست ولی در تلاش برای نگارش مقاله درباره تمام مسائل مربوط به استان هستیم.

هم‌اکنون تلاش برای تدوین دایره‌المعارف استان در جریان است. امیدوارم با توجه به فعالیت‌های صورت گرفته هرچه زودتر شاهد انتشار دانش‌نامه گلستان باشیم. اگرچه تکمیل آن به علت کمبود نیروی متخصص نیاز به زمان بیشتری دارد، یقیناً در این راه هم چون گذشته به کمک اندیشمندان و متفکران در سراسر ایران نیازمندیم. برای ما تشکیل مرکز دانش‌نامه گلستان فقط شروع یک راه است راهی که به خلق آثاری فاخر و ارزشمند منتهی خواهد شد.